

شماره ۲۳۷۷۱

گنجینه اقوام ایران

(قوم فارس)

مؤلفین:

محسن رستمی

محیا چشمه نور

انتشارات پشتیبان

تهران- ۱۳۹۷

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه	رسمی، محسن، ۱۳۶۲ -
عنوان قراردادی	گنجینه اقوام ایران . برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	گنجینه اقوام ایران (قوم فارس)/مؤلفین محسن رسمی، محیا چشمه نور؛ ناظر ویراستار مرتضی چشمه نور؛ ویراستار رضا فضلی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات پشتیان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۴ ص. مصور (رنگی)، جدول، عکس؛ ۱۹/۵×۹ سم.
سریک	دوره ۹-۵-۹۷۸-۶۲۲-۹۷۸: ۱۴۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۸:
وضعیت فهرست نویسی	فایا
یادداشت	کتاب حاضر برگزیده کتاب "گنجینه اقوام ایران" تألیف محسن رسمی است که توسط همین انتشارات در سال ۱۳۹۷ منتشر شده است.
موضوع	قوم شناسی -- ایران
موضوع	Ethnology -- Iran
ژانر	فارس (قوم)
روضوع	(Fars (Iranian people*
نامۀ افزوده	چشمه نور، محیا، ۱۳۶۹ -
زده بند شماره	۱۳۹۷ ۹۰۱۲/۹۷۸+DSR
زده بندی دومین	۹۵۵/۹۱
شماره کتابساز ملی	۹۵۷۸۸۶

نام کتاب: گنجینه اقوام ایران (قوم فارس)
مؤلفین: محسن رسمی - محیا چشمه نور
ویراستار: رضا فضلی
ناظر ویراستار: مرتضی چشمه نور
صفحه آرای: علی مهدیزاده
نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۷
ناشر: انتشارات پشتیان
شمارگان: ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

تلفن تماس: ۰۲۱ - ۸۶۰۳ ۶۴۲۳، تلفکس: ۰۲۱ - ۸۶۰۳ ۶۴۲۸

صندوق پست الکترونیک: Pub.Poshtiban@chmail.ir

تارنمای انتشارات پشتیان: www.PoshtibanPress.ir

● فروشگاه اینترنتی (سراسر کشور): ویرترین انتشارات پشتیان در تارنمای خانه کتاب www.ketab.ir

تمامی حقوق اثر برای ناشر محفوظ می باشد

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۳	 قوم پارس/فارس
۲۰	 پراکندگی فارسی زبانان در ایران
۲۳	 هخامنشیان
۲۴	 دومین پادشاهی قوم پارس

قوم پارس/فارس

مقدمه

در آمیختگی قومی و نژادی در ایران، از زمان ورود آریایی‌ها، بابلی‌ها، سومری‌ها به ایران آغاز شده و تا به امروز ادامه داشته است. با وجود این که نژاد اصلی ایرانی‌ها، «آریایی» می‌باشد ولی در طی سال‌ها و بر اثر تحولات سیاسی و لشکرکشی دولت‌های دیگر کشورها، همواره شاهد تغییرات نژادی و آمیختگی قومی در کشور بوده‌ایم. می‌توان مثلاً؛ می‌توان از لشکرکشی‌های صورت گرفته به ایران؛ به لشکرکشی اسکندر مقدونی و حمله اعراب اشاره کرد. پس از ورود اسکندر مقدونی به ایران، سپاهیان و سربازان رومی پس از مدتی با ایرانیان ازدواج کرده و در این کشور ساکن شدند. همچنین با حمله اعراب مسلمان به ایران، مهاجرت قبایل و طایفه‌هایی به نواحی مختلف ایران آغاز شد. آمیختگی قومی و نژادی در ایران محدود به رومی‌ها و اعراب نمی‌شود، بلکه در دوره‌های مختلف تاریخی مهاجرت‌های دیگری توسط ترکان غزنوی، سلجوقیان و مغولان به ایران انجام گرفت. ترکان غزنوی و سلجوقیان، که بزرگ‌ترین دسته از مهاجرین را تشکیل می‌دادند پس از ورود به ایران، در این کشور ماندگار شدند. حمله چنگیز خان مغول از دیگر عوامل

مهاجرت طوایف پرجمعیت زردپوست مغول و تاتار بود که موجب پیدایش موج جدیدی از ترکیب نژادی در ایران شد. علاوه بر این مهاجرت‌ها، حکومت‌های ایران برای جلوگیری از دست‌اندازی کشورهای همسایه، اقدام به کوچاندن قبایل کوچ‌نشین مانند: ازبک‌ها، بربرها و رگمن‌ها به داخل کشور کردند. بنابراین باید گفت؛ ترکیب نژاد و اقام در ایران یکپارچه نیست و تنوع جمعیتی که قریباً در تمام نواحی و مهاجرت‌ها به وجود آمده است موجب پیدایش اقوام فارس، آذری، کرد، لر، بلوچ، بختیاری، تالشی، تنگمن، قشقایی، شاهسون و عرب شده است. البته اقلیت‌های فرس و گروه‌های نژادی کوچک‌تری نیز در ایران زندگی می‌کنند.

تنوع قومی گسترده در کشور و اعمال برخی سیاست‌های دولت پهلوی به همراه بروز برخی از حواشی بین‌المللی در طول قرن بیستم زمینه ایجاد کشمکش‌های قومی را جامعه ایران را پدید آورد و برخی از محققان غربی را مجاب نمود که با مشاهده این اوضاع و استفاده از نظریه‌ها و رهیافت‌های جوامع غربی ایران را جامعه‌ای پر آشوب توصیف نماید که گروه‌های قومی و قبیله‌ای در آن دائماً با دولت مرکزی بر سر مسئله قدرت و یا استقلال در حال

نزاع هستند^۱ و علت اصلی این اختلاف‌ها را در تمایل اقوام ایرانی با دولت و ملت ایران مطرح نمودند. در حالی که بررسی تاریخ روابط ایالت و دولت در ایران عکس این موضوع یعنی همکاری اقوام ایرانی با دولت را اثبات می‌نماید و از طرفی عدم وجود سابقه عمده از منازعات قومی در تاریخ ایران این ادعا را روشن‌تر می‌نماید. محدود حوضی هم که در طول قرن بیستم رخ داد نتیجه‌ی سیاست غلط سیاست‌ها و یا تحریک بیگانگان بوده است. عمده‌ترین مشکل محققانی که ایران را دارای چنین جامعه‌ای می‌پندارند، کژفهمی آنان در رابطه با مفهوم ایل و قومیت در ایران است. در واقع تمام نظریات این محققان براساس بررسی وضعیت اقوام خارج از ایران، خصوصاً آمریکاست که شهروندان آن خود را متعلق به قومیت و نژاد جدایی از جامعه آمریکا می‌دانند در حالی که در ایران ایالات خود را گروه‌های منزوی و خارج از ملیت ایران نمی‌پندارند و همان‌طور که ذکر شد روابط آنان با دولت مرکزی در طول تاریخ روابط حسنه و پایداری بوده و بسیاری از دولت‌های ایران بر خواسته از همین ایالات هستند. این موضوع در مورد اقلیت‌های مذهبی هم صدق می‌کند و با این که نگرش

۱- حمید احمدی (۱۳۷۹): قومیت و قوم‌گرایی در ایران افسانه یا واقعیت.

بخشی از جامعه ایران از لحاظ دینی و مذهبی آیین رسمی کشور تفاوت دارد و کشورهای هم مسلک آنان نیز در مرزهای ایران وجود دارد ولی اکثریت آنان بر ناسیونالیسم ملی و ایرانی بودن خویش تأکید دارند و خود را جزئی از جامعه ایران می‌شمارند.^۱ با این وجود از اواسط قرن بیستم و در پی سیاست‌های دولت پهلوی مسئله قومیت در ایران تبدیل به یک مسئله سیاسی و پرتلهاب گردید. تأکید افراط‌گرایان بر رضاشاه بر ناسیونالیسم ملی و مفاهیم چون زبان و نژاد واحد و هویت ملی واحد در کشور چند قومیتی مثل ایران جامعه را به چالش کشاند و موجب پیدایش برخی از تحریکات قومی تجزیه‌طلبانه در کشور شد.^۲ این سیاست غلط متأسفانه یک بنیان فکری مخالف در ایران را پدید آورد که باعث شد هر از گاهی برخی از اقوام به خاطر اجحاف حکومت با تحریکات بندگان فریب خورده خود زمزمه مخالفت با رژیم و جدایی از کشور را سر دهند مسئله قومیت‌گرایی در دوره پهلوی کشور بعدی با غائله آذربایجان در دهه ۱۳۲۰ شمسی آغاز شد و در

۱- ریچارد کانم (۱۳۸۳)، ناسیونالیسم در ایران، مترجم: احمد تدین، انتشارات

کبیر، ج ۱، ص ۱۱۱.

۲- محمد رضا احمدی (۱۳۸۵)، درآمدی بر قوم‌گرایی و تهدیدات امنیت ملی در ایران، فصلنامه پیام، شماره ۷۸.

سراسر دوره پهلوی نمود پیدا کرد، این جریان در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی و با از بین رفتن حکومت مرکزی و عدم فرصت لازم برای سازماندهی نهادهای مختلف توسط حکومت جدید، موقعیت مناسبی را برای گروه‌های قومی مخالف ایجاد نمود که در طول دوران پهلوی تحت تأثیر قدرت حکومت سرکوب شده بودند از این‌رو نخبگان مدعی قدرت یا بیگانگان طرفدار رژیم سابق و یا فرصت طلبان سلطه بر ایران مخالفت خود را علنی نمودند و دولت تازه تأسیس ایران را در چند نقطه از کشور با چالش جدیدی مواجه کردند.^۱

انقلاب اسلام ایران برای آرامش به فضای پر التهاب قومیتی جامعه در آن سالها، اولاً در قانون اساسی اصول و حقوق معینی را برای قومیت‌ها تعیین نمود، و از سویی دیگر با نهادینه کردن و اشاعه تفکر اسلامی که همه افراد جامعه را جزیی از امت اسلامی معرفی می‌نمود و بر اصول کرامت انسانی، تساوی و برابری، صلح و دوستی و وحدت و همبستگی تأکید داشت قدری از تنش‌های اجتماعی را کاهش داد^۲ و ارائه این سیاست توانست تا حدود زیادی

۱- کرم جعفری (۱۳۸۶)، قومیت‌ها و قانون اساسی در ایران. انتشارات اندیشه نو، ج ۱، ۷۸.

۲- حسین کجویان (۱۳۸۶)، تطورات گفتمان هویتی در ایران. نشر نی، ج ۲.

جامعه را به سمت آرامش و وحدت ملی پیش برد به طوری که در زمان جنگ ایران و عراق بسیاری از اقوام حتی عرب‌های جنوب ایران که رژیم بعث عراق سعی داشت با جنگ روانی آنان را به ناسیونالیسم عرب پیوند دهد همکاری بی‌نظیری با سایر هموطنان ایرانی داشتند که به‌تجدید شاهدان و آسیب‌دیدگان خوزستان در جنگ تحمیلی سندی به این مطلب است.^۱

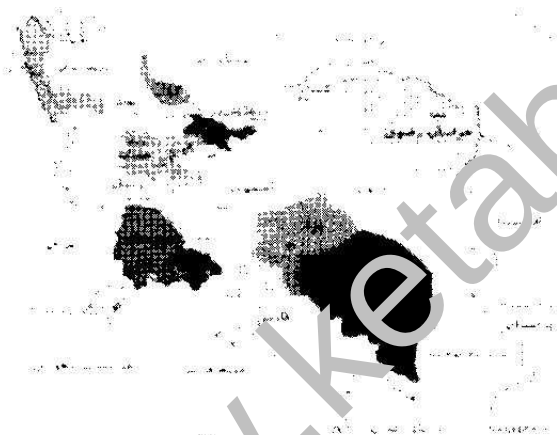
با اذعان نمود که انقلاب ایران توانست با اتکا به توانمندی‌های مردمی و بومی کشور دست بسیاری از غارتگران را از منابع ملی کوتاه نماید و با استفاده از مفاهیم اسلامی، وحدت و آرامش ملی را در کشور حاکم سازد و از طرفی سعی در اشاعه این تفکر در جهان را هم نمود که طبعاً همین سیاست‌ها دشمنانی را خصوصاً از سوی امپریالیسم جهانی برای انقلاب ایجاد نکرده است. دشمنانی که سعی نمودند از طرق مختلفی چون جنگ‌های تحریم‌های اقتصادی مقاومت مردم را شکسته و انقلاب را به‌پایان برسانند و در دهه‌های جدید نیز این نیروهای بین‌المللی از طرق مختلف خصوصاً استفاده از تکنولوژی و ابزار رسانه‌ای که از مؤثرترین راه‌های آسیب‌رسانی به کشور

۱- احمدی، حمید (۱۳۸۳): ایران، هویت، ملیت، قومیت، انتشارات مؤسسه

تحقیقات و توسعه علوم انسانی، ج ۱، ص ۵۱۵.

کنجینه اقوام (قوم فارس) | ۱۳

است سعی در تحریک اقوام و گروه‌های مخالف در کشور را دارند لذا یک برنامه هدفمند و گسترده برای دستیابی به موفقیت و سلطه مجدد بر ایران را آغاز کردند و در سال‌های اخیر بر شدت آن افزوده‌اند.

قوم پارس/فارس

بیش از ۶۵٪ از جمعیت ایران از نژاد فارس (پارس) هستند. فارس‌ها از اعقاب نژاد ایلامی یا آیینی هستند که در هزاره دوم پیش از میلاد در فلات میانی ساکن شدند و نام پارس (پرشیا) را برای ایران برگزیدند. فارسی‌زبانان ایران ترکیبی از اقوام مختلف ایران باستان هستند. فارسی‌زبانان، افزون بر ایران در افغانستان، تاجیکستان، سمرقند در ازبکستان نیز وجود دارند. فارسی